

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

१५ महार (२५ अगस्त)

आनन्द भूमि

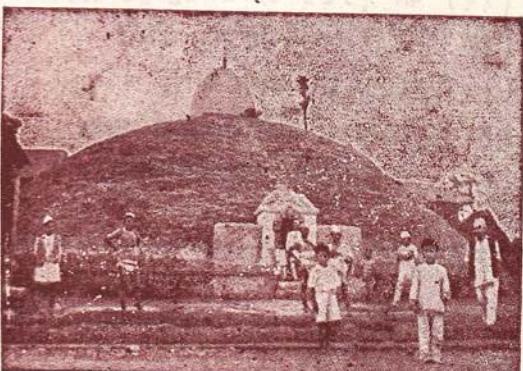
THE ANANDA BHOOMI

(The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको
एक मात्र मासिक पत्रिका

गुं-पुन्ही

अशोक ग्रन्थ ल० पु०

वार्षिक रु. १५/- प्रति रु. २/-

बुद्ध सम्बत् २५२६
नेपाल सम्बत् १९०२
ज्व. १०

— श्रावण पूर्णिमा
— गुंला
अंक ४

विक्रम सम्बत् २०३९
1982 A. D.
Vol. 10

— श्रावण
— August
No. 4

आजीवन ग्राहक

क्रमांक	रसीद नं.	नाम, थर	स्थान
(१)		श्री तेजबहादुर शाक्य त्रिशूली	
(२)	क. २५३	श्री सूर्यराज शाक्य	"
(३)	क. २५५	श्री रत्नविर शाक्य	"
(४)	क. २६६	श्री बोधिरत्न शाक्य	"
(५)	क. २७०	श्री जगतबहादुर तामाङ्ग	"
(६)	क. २७५	श्रीमती बाँलानानी डंगोल	"
(७)	क. ११८४	श्री रत्नकाजी बज्राचार्य	"
(८)	क. ११९८	श्री चक्रराज शाक्य	"
(९)	क. १५२७	श्री हर्षबहादुर शाक्य	"
(१०)	क. १५२८	श्री चिरिकाजी शाक्य	"
(११)	क. १५३०	श्री न्हुक्षेलाल डंगोल	"
(१२)	क. १५३६	श्री प्रेमबहादुर शाक्य	"
(१३)	क. १५४७	श्री राजु जोशी	"
(१४)		श्री नेमरत्न शाक्य खाल्दे ल. पु.	
(१५)		श्री ग्वाराकाजी शाक्य नागबहा	
(१६)		श्री जीतबहादुर धार्घा ल. पु.	

वनेपा ध्यानकुटी विहारया संरक्षण व अन
विज्ञाना चर्वपि भिक्षुपिनि लागी व्यवस्थाया
लागी रु. १०५।— विया आजीवन सदस्य जुया
दीपिनि नामावली। इवां न्हापाया नामावलो
भूलं राममाया मानन्धर दुर्घागुलि १०० जवान
खागु खः।

१००. विकुनारां रंजित वनेपा,
१०१. दयालक्ष्मी भोद्धिभोया वनेपा,
१०२. नेवलम्मपारमि अ. यल,
१०३. वेतिमाया यल, १०४. कृष्णमाया वटु ये,
१०५. लक्ष्मीशोभा भोटाहिटी,
१०६. रत्नमंजरी, १०७. चमेली, १०८. अनुपमा,
१०९. यसवति, ११०. पञ्चावती,
१११. जवनवति, ११२. रूपावती धर्मकीर्ति,
११३. देवनारां त्योड, ११४. मिश्री त्योड,
११५. आशामाया चसान, ११६. चिनिवाउ चसान
११७. दिलशोभा न्हायकंत्वाः,
११८. शान्ता कालिमाटि, ११९. राम कालिमाटि

विषय - सूचि

बुद्ध बचन	१	विशुद्धि मार्ग-२	१३
अनन्दिरति जातक	२	आनन्दकुटीया जात:	१५
कुशल कर्म र अष्टांगिक मार्ग	३	सम्पादकयात पौ	१७
गुरु ज्ञान	४	छि स्वूला थे?	१८
शोल	५	A Controversy!	१९
आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ	७	Buddha fountain of peace	२०
यस्तो पनि हूँदोरहेथ	९	सम्पादकीय	२१
गृहस्थी व प्रद्वितिर्पिंगु दश शील	१०	बौद्ध गतिविधि	२२
निष्काण्ड-४	११		

ॐ पूर्णद्व धृष्टिं

महावग—विनयपिटकबाट ।—

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे धर्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिशुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

★ ★ ★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाति दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश
पार ।

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काश्यप

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश ब्रह्मचार्य

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

सह-व्यवस्थापक

भिक्षु मैत्री

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन: १४४२०

मार्गमध्ये अजटांगिक मार्ग श्रेष्ठ, सत्यमध्ये चतुरार्यसत्य श्रेष्ठ, धर्ममध्ये
वैराग्य श्रेष्ठ र मनुष्यमध्ये शुद्ध दृष्टि भएका बुद्ध श्रेष्ठ छ ।

अनभिरति जातक

वर्तमान कथा

श्रावस्तीमा एक ब्राह्मण कुमार थिए । यिनी तीने वेदमा पारंगत थिए । यिनी क्षत्री र ब्राह्मण कुमारहरूलाई मन्त्र (वेद) पढाउये । पछि उनले आफ्नो गृहस्थी बसाले । वस्त्रालंकार, दासदासी, खेत, गाई, भेंसी, पुत्र तथा स्त्री आदिको चिन्ता गर्दागर्दै राग द्वेष मोहको बसीभूत हुँदा यिनको चित्त अस्थिर भयो । क्रैंसेंग मन्त्र पढाउन पनि सकेनन् र यताउताको मन्त्र पनि सम्झन सकेनन् ।

एकदिन धेरै सुवासित फूलहरू लिएर जेतवनमा गई शास्तालाई पूजा गरी वन्दना गरेर एक छेउमा बसे । उनीसेंग कुशलक्षेमको कुरा गर्नुहुँदै शास्ताले सोछुभयो, “माणव ! मन्त्र पढाउँद्दौ त ? राम्ररी अर्थ आउँछ त ?”

“भन्ते ! पहिले त मलाई मन्त्र राम्रोसेंग आउँथ्यो तर गृहस्थी बसालेदेखि मेरो चित्त अस्थिर हुनथाल्यो । द्यसैले अब मलाई मन्त्र राम्रोसेंग आउँदैन ।”

“माणव ! अहिले मात्र होइन अघि पनि चित्त स्थिर भएको बेलामा तिमीलाई राम्ररी मन्त्र आउँथ्यो । रागादिद्वारा घुलमिलिएपछि तिमीलाई मन्त्र आउन छोडेको थियो ।” भन्नुहुँदै शास्ताले पूर्वजन्मको कुरा बताउनुभयो ।

अतीत कथा

अतीत समयमा वाराणशीमा ब्रह्मदत्तले राज्य गरिरहेको बेलामा बोधिसत्त्व ब्राह्मण महाशाल कुलमा जन्मी बैस पुरोपछि तक्षशिलामा मन्त्र पढौ दिशाप्रमुख आचार्य भई वाराणशीमा धेरै क्षत्री र ब्राह्मण कुमारहरूलाई मन्त्र पढाउन थाले ।

उनकहाँ बसेर एक ब्राह्मण माणवकले तीने वेद पारंगत गन्धो । कुनै पदमा पनि शंका रहेन र उपाचार्य भई मन्त्र पनि पढाउन थाल्यो । पछि उसले घरगृहस्थी नै बसाल्यो । गृहस्थीको चित्त हुँदा चित्त अस्थिर भई मन्त्र पाठ गर्न सकेन । अब आचार्यकहाँ जाँदा आचार्यले उनलाई मन्त्र त राम्रोसेंग आउँछ होइन भनी सोष्टाउ उनले घरगृहस्थीदेखि चित्त अस्थिर भई मन्त्रपाठ गर्न नसकेको कुरा बताए । अनि चित्त अस्थिर हुँदा अभ्यस्त भएको मन्त्र पनि सम्झना हुँदैन र अस्थिर नभएको खण्डमा सम्झन नसक्ने पनि कुनै कुरा छैन भनी शास्ताले यी दुई गाथा भन्नुभयो—

१. “यथोदके आविले अप्पसन्ने,
न पस्सति सिधिपसम्बुकं मच्छगुम्बं ।
एवं आविले हि चित्ते,
न पस्सति बत्तदत्यं परत्यं ॥

जसरी चलेको अपरिशुद्ध पानीमा सीपी, शख र माछाको समूह देखिन्दै त्यसरी मलीन चित्त अथवा अस्थिर चित्त हुनेले आत्मार्थ र पराय दुवै देखन सक्दैन ।

२. “यथोदके अच्छे विप्पसन्ने,
सो पस्सति सिधिप च मच्छगुम्बं ।
एवं अनाविले हि चित्ते,
सो पस्सति बत्तदत्यं परत्यति ॥”

जसरी स्वच्छ र निमंल पानी भएमा सीपी, शख र माछाको समूह देखिन्दै त्यसरी स्थिर चित्त हुनेले आत्मार्थ र पराय दुवै देखन सक्छ ।

यो पूर्वजन्मको कुरा बताउनुभई सत्य कुरा प्रकाश पार्नुभई शास्ताले जातक समाधान गर्नुभयो । सत्य कुराको अन्त्यमा ब्राह्मण कुमार स्रोतापत्ति फलमा प्रतिष्ठित भए ।

कुशल कर्म र अष्टांगिक मार्ग

— व. आ. कनकद्वीप

एकपल्ट भगवान् बुद्ध वैशालीको नजीके महावनमा रहनुहुन्थ्यो । त्यसबेला आपना गुरु नाथपुत्तले विरोध गर्दागर्दै पनि सिहस्रेनापति भन्ने लिच्छवी राजा बुद्धको दर्शन गर्न गए । उनी बुद्ध अकियावादी हुन् भन्ने धारणामा रहेकोले प्रश्न उत्तरको समयमा बुद्धले भन्नुभयो—“हे सिह, म कायदुश्चरित वाग्दुश्चरित र मनोदुश्चरितको अकियाको उपदेश दिने गँडुं ।” “म कायसुचरित, वाक्सुचरित र मनः सुचरितकियाको उपदेश दिने गँडुं ।” “म लोभ, द्वेष र मोह इत्यादि सबै पापकारक मनोवृत्तिहरूको उच्छेद क्रियाको उपदेश दिन्छु ।

गौतमले क्षत्रीय कुलमा जन्मेर पनि तपस्वी बनेका थिए । तर छ वर्षसम्मको तपश्चर्या पछि गौतम बुद्ध भएर गृहस्थाश्रमको सुख भोग एवं सन्यासाश्रमको तपश्चर्याको निषेध गर्न लागेपछि उनी अकियावादी ठैं देखिएका थिए ।

उनी सधैं मानव जातिको युद्ध पिपासा शान्त गरेर मित्राताको आधारमा समाजको निर्माण सम्भव छ भन्ने कुरो सोचने गर्थ्यो । त्यसैले उनले मध्यम मार्ग अपनाउनु भयो ।

त्यसबेलाका सालेयक ब्राह्मणहरूलाई दुश्चरित एवं सुचरिता विषयको बोध गराउँदै भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्थ्य—‘हे गृहस्थी, कायबाट हुने तीन प्रकारका अधर्मचरण, मारपीट, हत्या, चोरी एवं व्यभिचार गर्नु

हो । वाचाबाट हुने चार प्रकारका अधर्मचरण छूठबोल्नु, नजानेको कुरो पनि जान्दछु भन्नु, नदेखेको कुरो पनि देखेको छुं भन्नु, चुक्ली गर्नु, रुगडा गराउनु, गाली गलौज गर्नु^१, कटुबाक्य बोल्नु र नचाहिने कुराहरू बोल्नु हो । त्यस्तै तीन प्रकारका मानसिक अधर्मचरण-अर्काको धनको लालच गर्नु^२, द्वेष राख्नु, मिथ्या दृष्टि दिनु इत्यादि हो ।” मजिरुम निकायमा सालेयक सुत्तमा उलिखित उक्त उपदेशहरूको संक्षेप—प्राणघात, अदत्तादान, काम-मिथ्याचार यी तीन कायिक पाप कर्म हुन् । असत्य, चुक्ली, गाली गलौज र बेकारको बकवास यी चार बाचसिक पापकर्म हुन् र अर्काको धनको लोभ, अरुहरूको नासको इच्छा एवं नास्तिक प्रवृत्ति यी तीन मानसिक पापकर्म हुन् । यी ने दश अकुशल कर्मपथबाट हामीले हट्नुपर्छ । यिनै दश अकुशल कर्मबाट हामीले पन्छिन सकेपछि हामी दश कुशल कर्ममा लाग्न सक्ने हुन्दौं भन्ने कुरो त्रिपिटक-बांडमयको अनेक पृष्ठमा हामी पाउँछौं । कुशल कर्मपथमा आर्य-अष्टांगिक मार्गको उल्लेख छ । त्यसमध्ये तीन प्रकारका कुशल कार्य—कायकर्म नै सम्यक् कर्म हो । चार प्रकारका कुशल बाचसिक कर्म नै सम्यक् वाचा हो र तीन प्रकारका मानसिक कुशल कर्म नै सम्यक् दृष्टि एवं सम्यक् संकल्प हो । आर्य-अष्टांगिक मार्गको बाकी चार अंग यिनै कुशल कर्मपथ गर्नेहरूको लागि टेबा हो । सम्यक् आजीव, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति

र सम्यक् समाधि उक्त अंगहरूको यथातथ्य भावना विना पूर्णता हुन सक्तैन् ।

फेरि पनि यही हामी केवल कुशल कर्म गर्दै जान्छौं र त्यसमा आसक्त पनि हुँदै जान्छौं भने हामीमा अकुशलताको उत्पत्ति हुन सक्नेछ । अर्थात् कुशल मनोविचार अकुशलताको लागि बालभवन प्रत्ययले प्रत्यक्ष हुन्छ । कोही मनिसले दान दिन्छ, शील पालन गर्छ, उपोसथ कर्म गर्छ र उसको आस्वाद लिन्छ, अभिनन्दन गर्छ भने उसबाट लोभ उत्पन्न हुन्छ, दृष्टि उत्पन्न हुन्छ, शंका उत्पन्न हुन्छ, भ्रान्ति उत्पन्न हुन्छ र दौर्मनस्य उत्पन्न हुन्छ । यसप्रकार कुशल मनोवृत्तिले अकुशल कारण बन्न जान्छ । त्यससे कुशल विचारमा आसक्ति राख्नुहोस्त । निरपेक्षताका साथ कुशल कर्म गरिरहनु पछ । धर्मपदको गाथा अनुसार :—

सब्बपापस्स अकरणं कुशलस्स उपसंपदा

सचित्त परियोदपनं एतं बुद्धानुसासनं ।

अथवा सबै पापहरूको अकरण, सबै कुशलहरूको संपादन र स्वचित्तको संशोधन नै बुद्धको शासन हो ।"

त्यसकारण उल्लिखित सबै अकुशल कर्महरू त्यागेर कुशल कर्मसा लाग्दा मनलाई पनि अनासक्त तुल्याउन सक्नुपर्छ । यो सबै अष्टांगिक मार्गहरूको अध्यासबाट सम्भव हुन्छ र हामी शोलवान् हुनसक्ने हुन्छौं ।

त्यस्तै कुशल कायंमा सचेष्ट गराउन भगवान् बुद्ध उपदेश दिदै भन्नु हुन्छ—“भिक्षुहरू हो ! जराधर्मी हूँ भने विचार गर ता कि तारुण्यमदको कारणले कायेन—वाचा—मनसाबाट हुने दुराचरणबाट कमसेकम मुक्त हुन सक्नेछौं ।” व्याधिधर्मी हूँ भने विचार गर ता कि आरोग्य मदको कारणले कायेन वाचा मनसाबाट हुने दुराचरणबाट कमसेकम मुक्त हुन सक्नेछौं ।” “मरण धर्मी

हूँ भने विचार गर ता कि जीवितमदको कारणबाट कायेन वाचा मनसाबाट हुने दुराचरणबाट कमसेकम मुक्त हुन सक्नेछौं ।”

“ग्राफूलाई मन पर्ने प्राणी वा पदार्थबाट पनि वियोग हुनुपर्छ भने विचार गर ता कि कायेन वाचा मनसाबाट हुने, दुराचरणबाट कमसेकम मुक्त हुन सक्नेछौं ।” कर्म स्वकीय (कर्म नै सबै कुरा) कर्मदायाद (कर्मकै भोग) कर्मयोनि (कर्मबाट जन्म) कर्मबन्धु (कर्मनै बन्धु) र कर्म प्रतिसरण (कर्मद्वारा नै रक्षा) हुने भने कुराको विचार गर ता कि कायेन वाचा मनसाबाट हुने दुराचरणबाट कमसेकम मुक्त हुन सक्नेछौं ।

यसैले क्षमाद्वारा क्रोधलाई जितौं असाधुलाई साधुत्वबाट जितौं कञ्जुसलाई दानबाट जितौं ।

र हामी मनसा वाचा कर्मणा शुद्ध होओं । ५

गुरु ज्ञान

— मानवज्ञाचार्य, सुन्नसरी

विषय—वासना, काम, कुदृष्टि,

जब तक हामी भित्र रहन्छ ।

चब्बल औ उन्मत्त पनाले,

जब तक ‘मैहू’ भने गरिन्छ ॥

तवतक चित्त शुद्धिको भजनमा,

चित्त हुँदैन मन बहकिन्छ ।

नश्वर जीवनकै महिमा मा,

पामर बुद्धि पछि पछि हिंद्ध ॥

योग ध्यानको ज्ञान विना नै,

जगमा मानिस भौतारिन्छ ।

तत्त्व ज्ञानका गुरुवर को हुन् ?

घट उद्घिएमा जान्न सकिन्छ ॥

आनन्दभूमि

शील

- सुवर्ण शाक्य

ॐवाहाल, काठमाडौं

[यो लेख २५२६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रम अन्तर्गत रेडियो नेपालबाट प्रसार गरिएको थियो ।]

जन्म र मृत्यु मानिसका प्राकृतिक अवस्था हुन् । जन्मदेखि मृत्युसम्ममा मानिसले जुनप्रकारको स्थिति गुजार्दछ त्यही मानिसको जीवन हो । जीवनभरिमा मानिसले अनुभव गर्ने मुख्य कुरा सुख र दुःख ने हुन् । मानिस सुख चाहन्छ, दुःख चाहेदैन । मानिसले जति काम गर्छ सुख प्राप्तिको लागि हो अथर्ति दुःख नहोस् भन्नाका लागि हो । चाहेदैमा वा काम गर्दैमा भने अनुसारको कुरा प्राप्त हुँदैन । कुनैपनि कुरा चाहने मानिसको स्वभाव हो र काम गर्ने फल प्राप्ति होस् भन्ने आशा हो । आशा गरे अनुसारको कुरा प्राप्ति गर्नको लागि स्वभावलाई खार्नुपछं । स्वभावको पनि आपनै स्वभाव हुन्छ । यो स्वभाव भनेको धर्म हो । धर्म शब्दको अर्थ धारण गर्नु हो । यसेले प्रयोगमा 'धर्म' शब्द स्वभाववाची बन्नयो । अनि स्वभावेले प्रत्येक बस्तुको कार्य र व्यापारको नियम नियत हुने हुनाले यो नियमवाची पनि बन्नयो ।

'धर्म' धेरे प्रकारका हुन्छन् । त्यसमध्ये लौकिक र लोकोत्तर वरी दुई मुख्य धर्म मानिन्छ । समस्त लौकिक धर्महरूमा चित्त शीषंभूत छ र समस्त लौकोत्तर धर्महरूमा ब्रजा शीषंभूत छ । मन सबै धर्महरूमा पहिले अग्रसर हुन्छ । सबै धर्महरूमा मन सर्वश्रेष्ठ छ । सबै धर्म मनोमय छन् । संसारका दुःख एवं त्यस दुःखबाट विमुक्ति यी दुबै ने चित्तका अधीनमा छन् ।

चित्तलाई नियमले बाँध्नुपछं । नियम भनेको

सदाचार हो । यही सदाचारलाई बुद्धले 'शील' नामकरण गरेको छ । यही 'शील' ने सुखको मुहान हो । मानिसको साथमा लागिरहने दुःख मानिसके अशुद्धिका कारण हुन् । अशुद्धि मानिस जन्मेदा साथमा लागेर आएको हुँदैन । मानिस जन्मेदा पवित्र भएर जन्मन्छ तर बाहिरी बातावरणले उसलाई अपवित्र बनाउँदैन । मानिसमा लागेको अपवित्रता शीलद्वारा शुद्ध हुन्छ । यसेले चरित्र शुद्ध गर्नुलाई पनि 'शील' ने भनिन्छ । अनि शील भनेको नेतिक गुण पनि हो ।

बाहिरी बातावरण भनेको सामाजिक व्यवस्था हो । सामाजिक व्यवस्था रास्तो पार्ने नेतिक नियम र विधान हुनुपछं भन्ने बुद्धको धारणा हो । 'शील' ने नेतिक नियम र विधान भएकोले शीलको अनुसरणबाट ने विश्वकल्याण हुनुका साथै कुरीति, अन्याय तथा अशान्तिको समूलोच्छेदन गरी न्याय र शान्तिको मार्ग पहिल्या उने नेतिक तथा व्याबहारिक मार्ग फेला परेको छ भन्ने कुरामा धेरेजसो सहमत छन् र आज यसको अनुगमनमा मानिस प्रतिदिन अग्रसर हुँदैछन् ।

बुद्धले सदाचारलाई समष्टिरूपमा अष्टशीलमा राख्नुभएको छ । अष्टशीलको व्याख्या गर्दा समस्त शीलका कुरा छल्लंग हुन्छ । धारण गर्न सजिलोको लागि शीललाई पञ्चशील र अष्टशीलमा विभक्त गरिएको छ । द्विसा नगर्ने; नचीर्ने; व्यभिचार नगर्ने; कूठो नबोल्ने;

मादकपदार्थ सेवन नगर्ने यो पाँच शीलमा कुबेलामा भोजन नगर्ने; नाच्ने, गाउने संगीतमा मन नलगाउने, कुर्नपनि शारीरिक शृङ्गार नगर्ने यो कुरा थपेर अष्टशील बताएको छ ।

दुःखको कारण बन्ने शरीर र बोली दुवै हुन् । यी दुई कायिक र वाचिक कर्म अनर्थरूपले यताउती बहकिन नदिने वा राम्ररी आरक्षा गरिराख्ने ते 'शील' हो र काय-बाक् सुशिक्षित हुनुलाई पनि 'शील' ने भनिन्थ किनकि यसले कुशलधर्मको लागि आवार दिन्छ र शरण लिने गर्छ, तब सम्पूर्ण गुणधर्मको मूल ने 'शील' भइरहन्थ । 'शील' कस्ते लुटेर वा चोरेर लिन सकिने बस्तु होइन । 'शील' ससारको जीवनयात्रा पूर्ण नहुन्जेलको लागि बट्टाको लागि सामल रहे हुन्थ । 'शील' जहाँसुक पनि सधै सुवासयुक्त फूल ठैं अनि सर्वभन्दा मूल्य जाने सत्पुरुष-हरूको साँचेको आभूषण रहे न हो । 'शील' कसंको उपासना र कृपाद्वारा पाइने बस्तु होइन । शीलको पालन आफ्ने आत्मगीरवले स्वेच्छाले गर्नुपर्छ, कसंको भनेको कारणले होइन । शील भावनाको प्रयोजन आत्मभाव रक्षा हो जसबाट परकल्याणमा समर्थक हुनसकोस् । 'शील' अरक्षित भएमा निन्दा, अनादर अथवा दुर्गतिको कारण बन्दछ । शीलको पालनमा बुद्धले ठूलो जोड गरेको छ । 'शील' पालन बोद्ध दृष्टिकोणमा मानिसको लागि नेतिक कर्तव्य हो । शीलका तीन पारमिता छन्— मनोरञ्जनका लागि वा बल प्रदर्शन गर्न वा रिस र मोहमा हिसादि नगरी शील नछोडेको र भवभोग, यश सम्मान आदि प्राप्त गर्न र छोराछोरी स्वास्नी पर्यन्तको कारणमा पनि शील नछोडनेलाई पारमिता—शील भनिन्थ । आफ्नो शरीरको अंगप्रत्यंग आरक्षाको लागि पनि शील नछोडनेलाई उपपारमिता—शील भनिन्थ । प्राण जानेहुँदा पनि विचलित ने पालन गरिनेलाई परमत्थ—शील भनिन्थ ।

सुख-दुःखको कारणमा ने बुद्धले मानिसमा धर्म-

देशना गर्नुभएको हो । बुद्धको दृष्टिमा प्राणी मात्र समान छन्, मानिस बीचका वर्ण जातिका त कुरै छैन । बुद्धले प्रत्येकलाई आत्मविज्ञासको शिक्षा दिनुहुन्थ्यो र स्वयं सत्यको साक्षात्कार गर्ने उपदेश पनि दिनुहुन्थ्यो । बुद्धको धर्मदेशना मुख्यतया घरबार छोडेर संसारबाट निवृत्तिको लागि तत्पर भिक्षुहरूको लागि यियो, किन्तु अधिकांश मानिस सहसा यस्तो त्यागको लागि सन्नद्ध यिएनन् । अतएव बुद्धले उनीहरूलाई उपासको रूपमा ग्रहण गर्नुभयो र उनीहरूका लागि धर्मको गृहस्थोपयोगी संस्करण प्रचार गर्नुभयो जसमा नैकम्भ्यको ढाउँमा संयम, संतोष एवं शुभकम्हरूमा जोड दिइएको छ । यस मार्गको अनुसरणले प्रत्यक्ष जीवनमा सुख र सौभाग्य एवं और्ध्वंदेहक जीवनमा सद्गतिको लाभ हुन्थ ।

'शील' शब्दको विषय होइन, बरू कर्तव्य पालनको विषय हो । रोगीको सेवक हुने, सुभाषित वचन बोल्ने, आफ्नो गुण प्रकाश नगर्ने र अर्काको गुणमा ईर्ष्या नगर्ने शीलके काम हुन् । स्वार्थी धूतंहरूले तुच्छ स्वार्थपूर्तिले आफ्नो र बरूको जीवन ध्वस्त पार्न दाउ रचेको बेलामा बुद्धले संसारका प्राणीहरूको कल्याण सोची आफ्नो धारणा सर्वको अगाडि प्रस्तुत गर्नुभएको हो । 'शील' त्यसैको उपज हो ।

मन र चित्त समाहित गरी 'शील' पालन गर्नु ने मानव मात्रको लागि कल्याण हुने धर्म हो । यसले शील-द्वारा नयाँ युग प्रवर्तन गर्नु आजको ठूलो आवश्यकता हो । उन्नतिको अधिल्लो सोपान मनुष्यको शरीरमा होइन, अपितु उसको आत्मामा हुनेछ; उसको मन र चित्तमा अपेक्षाकृत अधिक सहृदयता र चेतनाको वृद्धिको रूपमा, चरित्रको एक नयाँ संगठनको विकासको रूपमा, जुनकि नयाँ युगको लागि उपयुक्त होस् । अतः 'शील' दुःसाध्यको रूपमा नभै सुसाध्यको रूपमा हुनु नितान्त आवश्यक छ ।

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ
★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

आनन्दकुटी कन्या विद्यापीठमा भानु जयन्ती

१६९ ओं भानु जयन्तीको उपलक्ष्यमा आनन्दकुटी कन्या पिद्यापीठद्वारा भानु सम्बन्धी बक्तृत्व कला प्रतियोगिताको आयोजना गरिएको थियो । उक्त प्रतियोगितामा १९ जवान छात्राहरूले भाग लिएका थिए । सोहि अवसरमा कन्या विद्यापीठकै सहायक सुषरिवेक्षक तथा शिक्षिका श्रीमती पद्मा डोल्माले विद्यार्थीहरूलाई राष्ट्रिय विश्रुति प्रति सम्मान गर्ने बानी बसाल्न आग्रह गर्नुभयो । अन्य शिक्षक शिक्षिका क्रमशः श्री चन्द्रमणि पन्थी, श्री प्रदीप घिमिरे, श्री दुर्गा घिमिरे श्री लक्ष्मीप्रदास प्रसाइं सुश्री ईरा मानन्धर र श्रीमती मिना राईहरूले भानुभक्त सम्बन्धी प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

उक्त समारोहमा सभानेत्रीको आसनबाट कक्षा द की छात्रा सुश्री भक्ती भट्टले विद्यालयबाट यसरी भानु जयन्ती मनाउन पाएकोमा खुसी व्यक्त गर्नु भएको थियो । सो बक्तृत्व कला प्रतियोगितामा रञ्जु कोइरालाले प्रथम प्रेक्षका उप्रेति र सूर्यकुमारी लामाले दोस्रो, रमा पाठकले तेस्रो र सरला प्रधानले सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरेका थिए । सो अवसरमा कन्या विद्यापीठका छात्राहरूले विभिन्न गीतहरू गाएर कार्यक्रमको शोभा बढाएका थिए ।

भानु-जयन्ती कार्यक्रम सम्पन्न

१६९ ओं भानु-जयन्तीको उपलक्ष्यमा आनन्दकुटी विद्यापीठमा आयोजित बक्तृत्व कला प्रतियोगितामा माध्यमिक स्तर तर्फ श्री दलबहादुर लामा, सञ्जीवन महरा, सुनील ओका र प्रभात कुमार रिमाल त्यस्ते निम्न माध्यमिक तर्फ गोविन्द उपाध्याय, जनक राई, प्रविन बुढाप्रिती र राजेश कार्कीलाई क्रमशः ब्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वना पुरस्कार प्रधानाध्यापक श्री रत्नबहादुर बजाचार्यले वितरण गर्नु भयो । उक्त सभा विद्यालयका सह-संस्थापक तथा सुपरीक्षक श्री न्दुच्छेबहादुर बजाचार्यको समाप्तित्वमा भएको थियो । समारोहमा शिक्षकहरू श्री शारदा प्रसाद रेग्मी, श्री रामबहादुर विष्ट र श्री लालन लामाले पनि भानुको देनबारे प्रकाश पार्नु भएको थियो । सो कार्यक्रम सञ्चालक शिक्षक ऋषिराम पौडेलले गर्नु भएको थियो ।

समाचार विवरण

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थबीरको ५५ ओं शुभजन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा आनन्दकुटी विद्यापीठमा सदनहरू बीच भलिबल खेलको आयोजना गरिएको थियो । उक्त खेलको फाइनल प्रतियोगितामा विजयी हुने सघम

सदनमा खेलाडीहरू सर्वश्री निमंल थापा, रवीन्द्रमान श्रेष्ठ, चन्द्रमोहन बादव, सुमन थापा, इब्राहिम नेपाली, निमा रथालजेन शेर्पा र सर्वोत्तम खेलाडी ठहरिएको देवराज पाण्डे समेतलाई स्वयं भिक्षुद्वारा नगद पुरस्कार वितरण गर्नु भयो ।

प्रतियोगिताको आयोजना

बैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा आनन्दकुटी विद्यापीठमा आयोजना गरिएको बादविवाद र निवन्ध प्रतियोगिता गरी दुवै विद्यापीठ तफका छात्र-छात्राहरूका बीच हर्षोल्लास साथ मनाइयो । यस कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि विद्यालयका संस्थापक जिसु अमृतानन्दले विजेता छात्र-छात्रालाई पुरस्कार वितरण गर्नु भयो । उक्त समारोहमा नेपाली भाषामा निवन्ध लेखी कन्या विद्यापीठ तफ सरला प्रधान, रमा पाठक, डोल्मा गुरुड र सुनिता शर्मा विद्यापीठ तफ भवानी शङ्कर श्रेष्ठ, सञ्जीवन महरा,

सुरेश बस्नेत र भूषणलाल छब्जु क्रमशः प्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरेका छन् । बादविवादमा कन्या तफ सूर्यकुमारी लामा, रमा पाठक, शश्जु कोइराला र इरा मानन्धर विद्यापीठ तफ सञ्जीवन महरा, जीवनराज पोखरेल, सुरेन्द्रराज रेग्मी र रञ्जन प्रकाश श्रेष्ठले क्रमशः प्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरेका थिए । यसे चिलसिलामा अंग्रेजी भाषामा निवन्ध लेखी कन्या तफ दीपा भद्रा, शोभा थापा, विनीता पाण्डे र विनीता प्रधान क्रमशः प्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरे भने विद्यापीठ तफ राजकुमार बस्नेत र गोपालराज भण्डारीले क्रमशः प्रथम र सान्त्वना पुरस्कार पाएका थिए ।

उक्त समारोहमा विद्यालयका प्र. अ. रत्नबहादुर बज्जाचार्यले स्वागत भाषण गर्नु भएको थियो । विद्यालयका सह-संस्थापक तथा सुपरीक्षक श्री न्हुच्छेबहादुर बज्जाचार्यको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रमको सञ्चालन शिक्षक ऋषिराम पोडेलले गर्नु भएको थियो ।

५

(शान्तिको बाटो 'सत्य घटना')

यस्तो पनि हुँदोरहेष्व

एउटा विद्यालयको स्नातक शिक्षक आफूलाई ठूलो कुचुग ठान्थ्यो । उसको काम सबै शिक्षकहरूलाई भड्काउनु र कतेव्यच्यूत गराउनु थियो । विद्यालयको हेरेक काममा विरोध गर्नु र लुच्याइ गरी छलचाम र कटाइ गर्ने उसको स्वभाव थियो । ट्यूशन पढाउने निहुंले विद्यार्थीसँग अग्रोम शुल्क लिन्थ्यो र कहिल्ये समयमा विद्यार्थीलाई पढाउँदैनथ्यो । विद्यार्थीहरू दिक्क हुन्थे । उसको स्वभावमा बाबु र काकाहरू समेत खिन्न हुन्थे ।

एकदिन उसको विरोध गर्ने स्वभावलाई अयोग्यतालाई प्रमाणित गर्न उसलाई काठ मुँ प्रधानाध्यापक बनाई अर्के विद्यालयमा सरूवा बढुवा दिइयो । खालि अरूको अगाडि छ्वास मात्र लगाउने उसको बानीले कुनै प्रशासन चलाउन सकेन र गाँर जिम्मेवारी पूर्ण उसको काम व्यहोरा सबै विद्यालय परिवारमा खायस भयो । सचालक समिति र शिक्षक विद्यार्थी समूहले उसलाई धेरै सम्झाए तर 'स्वभावो मूर्न वर्तने' स्वभाव शिरमा रहन्छ भने छै उसको बाहियात र फट्याइ बढ्नु सिवाय घटेन र सचालक समितिले उसलाई काठ मुँ प्रधानाध्यापकबाट कारेख साधारण शिक्षकमा बसी काम गर्ने मौका दिए । उसको इज्जत ढुब्नुको सीमा रहेन । ऊ छवशात्मक प्रवृत्तितिर दौडन लाग्यो तर सबैले उसलाई चेतावनी स्वरूप सम्झाए उसको सोसं कोसं र कुनै जोर चलेन । उसले

आफै जागिरको माया सारेर विद्यालयमा हाजिर हुन छोड्यो । विद्यालयमा प्रधानाध्यापकको अर्के व्यवस्था भयो । घरका परिवारमा पनि उसको विषयमा जागिर सम्बन्धी कुनै ऊँकटिया कुरा सुन्न नपर्दा सन्तुष्ट नै देखिए । ऊ पनि स्वतन्त्र रूपमा भड्कन लाग्यो । खटपट केही हुन पाएन । बातावरण आफेआफ शान्त भयो ।

◎ ◎

★ श्री दलबहादुर लामा

आनन्दकुटी विद्यापीठ, स्वयम्भू

प्रश्न — मानिसहरूको संबन्ध ठूलो दोष के हो ?

उत्तर— मानिसको संबन्ध ठूलो दोष आफ्नो दोष न देख्नु हो ।

प्रश्न — मानिसहरूले किन घमण्ड गर्छन् ?

उत्तर— एकदिन मनुं पछं भन्ने थाहा नपाएकोले होसा ।

गृहस्थी व प्रब्रजितपिंगु दश शील

— श्रामणेर के धम्मालंकार

श्रामणेरपिनिगु लागी १० गू शिक्षापद दय्का तःगु दु । उपि शिक्षापद १० गूलि सिखः स्वाःथें स्वाना च्वंगु दु । गृहस्थीपिसं शील काइबलय् पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि आदि रूपं छुट्य् याना काइ । प्रब्रजितपिसं दश शील काइबलय् पाणातिपाता वेरमणी, अदिन्नादाना वेरमणी आदि धयाः अन्तस इमानि दस सिक्खापदानि समादियामि धयाः छस्वाका काइ । सिया भारि चिनातःथें ध्वनं चिनातःतःगु दु । चिनातःगु भारि छका सिं लिकाय्बलय् दक्को व्यनावै ।

श्रामणेर दश शील अति होशोयारीसाथ सुरक्षा तथा पालन याय्माः । छगु शिक्षापद स्यनेवं दक्को स्यंगु ज्वीगुलि हानं शील काय्माः । श्रामणेरपिसं कर्मित हृप्ताय् छको शील काय्माः । श्रामणेरपिनि दश शील जक दुर्पि धकाः वव्हांके मज्यू । विचाः नं याय्मज्यू । ७५ गू सेखिया, गुरुप्रति कर्तव्य, चेत्य, बोधीबृक्ष, मन्दिर सफा याय्गु, अतिथिप्रति कर्तव्य, विरामी जूर्पित सेवा टहुल याय्गु, चःबि आदि सफा याय्गु नं दश शील नाप स्वाना च्वंगु चारित्र वारित्र शील खः । थथे विचाः याय्बलय् दश शील जक मखु आपालं शील दुर्पि खः श्रामणेरपि । थथे स्वय्बलय् श्रामणेरपित बांलाक शिक्षा विया: तालिम याना तःगु खनेदु ।

गृहस्थी-प्रब्रजित दश शील वहेला खःनि धकाः विचाः याइपि गृहस्थीपिनं दु । इमिसं छु-

फरक मसिया: श्रामणेरपित वव्हांकाः खं लहाइ । फरक चीवर पुनोगु जक मखु । दश शील, दश पाराजिका, दश नाशनादि व च्वय् उल्लेख यानागु दक्कों चारित्र शील सुरक्षा याय्माः । दश शील काइपि गृहस्थीपिसं ध्व दक्को पालन याय्माः । १० गू शील जक पालन याःसा गाः ।

गृहस्थीपिसं दश शील विहारय् जक मखु बुद्ध मूर्ति, चेत्य वा बोधीबृक्ष न्ह्याने च्वना: काय्ज्यू । यःह्यं ह्यस्यूह्यं वा ह्यमस्यूह्यं भिक्षुया पाखें शील काय्ज्यू । तर श्रामणेरपिसं अथे काय्मज्यू । यःहे गुरुयाके जक शील काय्ज्यू । यदि गुरु मफया च्वन धाःसा वस्पोलया स्वीकृति उपसम्पन्न छहु भिक्षुयापाखें शील काय्माः ।

विनयधारी भिक्षुपिसं स्वीकृति विना शील विया विज्याइ मखु । न्ह्याको शील-गुणवन्त जूसां श्रामणेरपिके काय्नं मज्यू । थथे स्वयायकेबलय् श्रामणेर (प्रब्रजित) व गृहस्थीपिगु दश शील उत्थें मखु धैगु थुयावै । छको भगवान् बुद्धं धैविज्यागु खं लुमंसेवः । “सर्प, मि टुक्रा, राजकुमार, श्रामणेर चिवं वा निक्ति खनेमज्यू, उकें खराब ज्वीफु, अहित ज्वीफु, अकुशल चित्त उत्पन्न ज्वीफु ।

उपसम्पदा शीलं थुखे अर्हत् जूसां दश शील काइपि गृहस्थीपि स्वयाः श्रामणेर दश शीलधारी उच्चस्तरय् लाःगुलि धःगु शील यथाशक्य पालन याय्गु श्रामणेरपिगु परम कर्तव्य खः ।

(अनुवाद — भिक्षु मैत्री)

निब्बाण-४

— भिक्षु सुदर्शन

निर्वाणयात् शब्दं थायत् स्वयंगु व बौद्धिक तर्कं-वितकं तिफ्यायत् स्वयंगु कुतलय् बौद्ध दर्शनया प्यंगु दार्शनिक नयं (four philosophical schools of Buddhism) गुलि छुंखन व कन धकाः च्चया तल व 'धुम पताक' हे खः। वैभाषिक दर्शनय् निर्वाण लाय् धुंकाः नं छुं विशिष्ठ प्रकारया चित्त दइ तिनि। छायूधाःसा अथ दर्शनं धाइ, निर्वाण धयागु क्लेशं प्रभावित याय् फुगु चित्तया हे जक निरोध खः। निर्वाण राग, द्वेष व मोहं मुक्तगु सुखद चित्तावस्था खः। प्रज्ञा विशेषं संयोजनया नाश वा निरोध हे प्रतिसंख्या निरोध खः। युक्तं वैभाषिक नयं आकाश लिसें प्रतिसंख्या निरोध व अप्रतिसंख्या निरोधयात नं स्वंगु असंस्कृत धर्मयात् न्ह्यथनाः स्थविरवादी "निब्बाण" व्याख्यायात् 'प्रतिसंख्या निरोध' निर्वाणया समस्तरय् थोकेत स्वःगु खने दु। तर "अप्रतिसंख्या निरोध" या दर्शनय् इन्धनया अभावं मि सीगु नं खने दसेंलि, थुखे "निब्बाण" सम्पूर्ण पुलांगु कर्म क्षीण जुइ धुंकूगु, न्हूगु कर्मया संचय सम्भव मदुगु, पुनः भवय् विरक्तगु चित्तं मत सीयें जुइगु अर्थं (निब्बन्ति धीरा यथायंपदीपो) जुसेंलि 'निब्बाण' यात 'प्रतिसंख्या निरोध निर्वाण'य् द्विके फइ मखुगु खॅ स्वतः सिद्ध खः। पालि निकायय् असंस्कृत धर्मं "निब्बाण" छगू जक दुगुली आकाश,

प्रतिसंख्या-निरोध व अप्रतिसंख्या निरोध स्वंगु असंस्कृत धर्म मानय् यायगु वैभाषिकतय्गु थःगु दार्शनिक दृष्टिकोणया विशेषता खः। अले क्लेशया पूर्णतः निरोधयात् प्रतिसंख्या-निरोध क्रमय् तयाः थुमिसं सम्यक् सम्बुद्धत्वयात हे सकलया लक्ष्य याकेगु लैंपुया छुमाँ तय्गुयात। दुःखया अशेष प्रहाण, क्षय, निरोध उपसम निर्वाण अप्रतिसन्धि, अनुपादान व प्रणीतशान्त खः। उकिनिर्वाण अवस्तुक, अद्रव्य व निःस्वभाव खः। तर वैभाषिक विचारधाराय् बद्यपि निर्वाण असंस्कृत द्रव्य खः तथापि व नित्य निष्क्रिय खः। तर सौत्रान्तिक नयया आचार्य श्रीलब्धया विचारय् प्रतिसंख्यानिरोध व अप्रतिसंख्यानिरोधय् छुं अन्तर मदु। छायूधाःसा प्रज्ञानिवन्धन व भाविक्लेश-अनुत्पत्ति धयागु खॅं व क्लेश निवृत्तिमूलक दुःखया अनुत्पत्ति धयागु व हे खः। क्लेशया निवृत्ति हे संसारया अनुत्पत्ति च्चवंचवंगु दु। उकिक्लेशया उत्पन्न मजुइ संसारया उत्पन्न जुइ मखु।

विज्ञानवादी अर्थात् योगाचारी दृष्टिकोणय् असंस्कृत धर्मं खुगू दु। अथ बौद्ध दार्शनिक चित्तन मननया परिणाम खः। छायूधाःसा चारित्रिक कथं निर्वाण लाभया निर्ति उद्योगीपि वा निर्वाण-गामीपि अथ दार्शनिक विकास इलय् तकं तःसकं पाः जुइ धुंकल। विज्ञानवादी दृष्टी आकाश,

प्रतिसंख्यानिरोध व अप्रतिसंख्यानिरोध जक
असंस्कृत धर्म मखु, अचल, संज्ञावेदनानिरोध व
तथता नं असंस्कृत धर्म खः । सुख व दुःख उत्पन्न
मजुइवं 'अचल' उत्पन्न जुह । संज्ञा व वेदना
धर्मयात थःगु वशय् तयगु नियन्त्रणय् तयगु हे
संज्ञावेदनानिरोध खः । तथताया अर्थ अविकारी-
तत्त्व खः । व हेतुप्रत्ययजन्य मखु उकि उकी
विकारी मदु । इव तथता अशेषःज्ञय जूया निर्ति
भूतकोटि खः, निमित्त-विहीन जूया निर्ति
अनिमित खः, लोकोत्तर ज्ञानं साक्षात्कार यायगु
अर्थय् परमार्थ खः, सम्यक्दृष्टि आदि श्रेष्ठ धर्मया
धातु (कारण) जूयो धर्मधातु खः ।

पृथगु बौद्ध दार्शनिक नयं शून्यवादय्
अप्वः तिवः बिल । थुकियाना दार्शनिक दृष्टी
मौलिक विशिष्ठता वा परिवर्तन हया बिल ।
बुद्ध, वसपोलयागु नेतिक-शिक्षा, प्रतीत्य समुत्पाद
उपदेश व निब्बाण थःगु हे कथंया दार्शनिक
विवेचन जुल । यदि संसार वस्तु सत् मखुसा
सर्वशून्य खःसा छुकिया नं उदय-व्यय धयागु मदु,
अले निर्वाण धयागु इष्ट गथे जुह ? थुगु विचारय्
निर्वाण त्व्यः गुगु स्वभाव विद्यमान दु वयात
अभाव यायगु शक्यं पिने खः (यदि शून्यमिदं
सर्वमुदये नास्ति न व्ययः । प्रहणाद्वा निरोधाद्वा
कस्य निर्वाणमिष्यते ॥१॥ नागार्जुनीय मध्यमक-
शास्त्रम्, निर्वाणपरीक्षा पञ्चविश्वितमं प्रकरणम् ।)
शून्यवादया इव माध्यमिक दर्शनं निब्बाणयात
भावकथं धाःसा, अभाव कथंधाःसा, भावाभवकथं
धाःसा धयागु शुष्क तर्क यायां शून्यताया अर्थ
"निर्वाण व संसारया दथुइ छुं भेद मदु, संसार व
निर्वाणया दथुइ छुं भेद मदु" तकं खन (न
संसारस्य निर्वाणात्किञ्चिदस्ति विशेषणम् । न
निर्वाणस्य संसारात्किञ्चिदस्ति निशेषणम् ॥१६॥

निर्वाण परीक्षा पञ्चविश्वितमं प्रकरणम् । निगुलि
संस्कृत श्लोक Th. Stcherbatsky Ph. D.
यागु The Conception of Buddhist
Nirvana पाखे संस्कृत मूलया पृष्ठ ३६ व ४८
उद्घृत ।

'निब्बाण'या बारय् थुलि विविध दार्शनिक
नया व्याख्या दुगुया कारण जिगु विचारय्
'निब्बाण' यात अनुभूति आचरणं साक्षात्कार
मयासे मात्र दार्शनिक चिन्तन मननया तर्कण
चवतु च्वःगुलि खः । च्वय हे धाय् धुन निब्बानय्
आखलय् थने फइगु विषय वा विद्वत्तां तिप्याय्
फइगु खैं मखु । बुद्ध-शासनया परिपत्ति, प्रटिपत्ति
व पटिवेद धर्मया खैं इव हे कारणय् थुइके माःग
खः ।

५

सकल ग्राहक महानुभावहरूमा

हादिक शुभ कामना चढाउँछौं ।

आपनै देशमा वनेको राम्रो बलियो

आशा हिटर

(नेपालभ्ना ब्लनेक्टो)

प्रयोग गरी फाइदा उठाउनु होस् !

सर्वप्रथम निर्माता

आशाबहादुर प्रजापति
दीगु टोल, थिमि

विशुद्धि मार्ग-२

शील निर्देश

अनुवादक – भिक्षु बुद्धघोष
केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक
नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा

शील – सम्यक् वाचा, सम्यक् कर्मान्ति ।

जीवितमुत्तमं – उत्तमगु जीविका हनेगु ।

धर्मो – बाकि आर्यमार्ग धर्म ।

- (४) गनं शील आदिया अनुसारं कनातल
सब्बदा सील सम्पन्नो, पञ्चवासु समाहितो ।
आरद्ध विरियो पहितत्तो ओघं तरति दुर्तरं ।

न्हावर्णे शीलं युक्त जुया च्वनीहृष्ट प्रज्ञावान्, एकाग्र चित्त, उत्साही व संयमि (व्यक्ति)
दुष्करं पार जुइगु । ओघ (वाढ) यात पार याइ ।

- (५) गनं स्मृति-प्रस्थान (-सतिप्रट्ठान) आदिया
अनुसारं कनातल व गथे धाःसा ‘भिक्षुपि,
थव गुगु प्यंगु स्मृतिप्रस्थान दु, वं प्राणि-
पिनिगु विशुद्धिया निति... ...निर्वाणयात
साक्षात्कार याय्या निति छगू जक मार्ग
खः । सम्यक् प्रधान आदिनं थुगु हे प्रकारं ।
तर थव प्रश्नोत्तरय् शील आदिया अनुसारं
धयातःगु जुया च्वन ।

न्हापांयागु गाथाया सारांश

- (क) प्रतिसन्धि जुइवलय् हे तिहेतुक प्रतिसन्धि
जुयाः कर्मज प्रज्ञा दुहृष्ट जुइमाःगु ।
(ख) शीलय् प्रतिष्ठित जुइमाःगु ।
(ग) क्लेशयात दाहयाय् फैगु कोसिस वीर्य दुहृष्ट
जुइमाःगु ।

(घ) विरोधी जुया च्वंगु क्लेशयात रोक्य् याय्
फुगु प्रज्ञा दुहृष्ट जुइमाःगु ।

(ङ) चित्त एकाग्रगु समाधि दयके माःगु ।

(च) विशेष रूपं खके फुगु विपस्सना प्रज्ञा
दयके माःगु ।

न्हापांयागु गाथाया स्पष्टि करण

शीलय् पतिद्वायया अर्थ खः शीलय् प्रतिष्ठित
जुयाः शीलयात बांलाक पालन याइहृष्ट हे शीलय्
प्रतिष्ठित जुया च्वंहृष्ट धाइ—उक्ति ‘शील’ यागु
परिपूर्णताद्वारा शीलय् प्रतिष्ठित जुया च्वंगु धयागु
अर्थ जुल । ‘नरो’ या अर्थ सत्त्व (प्राणि) ।
सपञ्चो, प्रतिसन्धि जूबलय् हे तिहेतुक प्रतिसन्धि
जुयाः कर्मज प्रज्ञा दुहृष्ट । चित्तं पञ्चञ्च भावयं
समाधि व विपस्सना भावनायाना । चित्तं धाःगु
बखतय् थन समाधियात धाःगु खः । प्रज्ञा धाःगु
बखतय् विपस्सनायात धाःगु जुल । आतापी,
वीर्यवान्, वीर्य हे क्लेशयात दाह याय्फु ॥ उक्ति
‘आताप’ धाःगु खः आतापी (वीर्यवान् उद्योगी)
निपको, निपकोया अर्थ प्रज्ञा, थुगु शब्द परिहार्य-
प्रज्ञायात केनातल ।

थुगु प्रश्नोत्तरय् प्रज्ञा स्वकोवल । न्हापां
जन्मनिसें उत्पत्ति जूगु प्रज्ञा, निगूगु विपस्सना
प्रज्ञा, स्वंगूगु वनेगु दनेगु पयत्वीगु आदि । फुक
कार्यसनं पूर्ण याइगु परिहार्य प्रज्ञा ॥

संसारयात् भय खना छवनी । अकि भिक्खु ।

सो इमं विजटये जटं, वं थुगु शीलं, थुगु
चित्तद्वारा निर्दिष्ट समाधि थुगु स्वंगु प्रकारया
प्रज्ञां, हानं थुगु वीर्यं, थुगु खुगु खं युक्तहृष्ट व्यक्ति
क्लेशरूपी जटायात् ध्यने फइ—उपमा गथे धाःसा
मनू पृथ्वी दनाः, बालाक चवला ज्वेकातःगु
हथियारयात् लह्वना तःधंगु पंथा धाःयात् ध्यनी,
वर्णे शीलरूपी पृथ्वी दनाः समाधि रूपी ल्वहंतय्
चवला ज्वेका विपस्सना रूपी हथियारयात् वीर्यं
व बल परिहार्यं प्रज्ञा रूपी ल्वातं ज्वनाः थःके
दुने दया चवंगु उगु फुक्क तृष्णारूपी जटायात्
ध्यना छोइ टुक्रा टुक्रा याना छ्वइ, ध्यनाः कोथला
छ्वइ ।

मार्ग—प्राप्तिया क्षणे हे ध्व जटायात् ध्यना
छ्वइ । फल प्राप्तिया क्षणे जटा ध्यने धुंकुहृ जुइ,
देवतापि सहित सारा लोकया अग्र दक्षिणेय जुइ ।
उकि भगवानं आज्ञा दय्का विज्यात—

सीलय् पतिद्वाय नरो सपञ्चो
चित्तं पञ्चन्त्र भावयं
आतापी निपको भिक्खु
सो इमं विजटये जटं

थन गुगु प्रज्ञां प्रज्ञावान् धयातःगु खः वया
निति छुं याय्गु बाकि मन्ति । पूर्वजन्मय् याना
बोगु कर्मया अनुभावं हे वयात् व प्राप्त जूगु खः ।
आतापी निपको थुकी धयातगु वीर्यं सतत
(महिक) परिश्रम याना, प्रज्ञां होस सम्हाले
याना शीलय् प्रतिष्ठित जुयाः चित्त व प्रज्ञाया
अनुसारं धयातःगु शमथ व विपस्सनायागु भावना
याय्माः । भगवान् बुद्धं शील समाधि व प्रज्ञायात
थन विशुद्धि मार्ग धया विज्याःगु खः ।

शील समाधि व प्रज्ञाया गुण प्रकाशन

- (१) स्वंगु शिक्षायात् नं प्राप्त याना काय् फइ ।
- (२) शासनया आदि मध्य व अन्त्य कल्याण
जुइ ।
- (३) विद्या स्वंगु आदियात् बल शक्ति विइ ।
- (४) निगु अन्त्यात् तोताः मध्यम प्रतिपदायात
सेवन याकी ।
- (५) अपाय दुर्गति आदि अतिक्रम जुइ ।
- (६) स्वंगु आकारं क्लेशयात् हतय् याइ ।
अर्थात् तदज्ञ प्रहाण, विवरम्भण प्रहाण,
समुच्छेद प्रहाणद्वारा क्लेशयात् हतय् याइ ।
- (७) वितिक्रम क्लेश आदिया विरोधी जुया
चवनी ।
- (८) संकिलेस (संलक्षेस) स्वंगूयात् परिशुद्ध
याइ ।
- (९) श्रोतापन्न आदि भावय् ध्यंका बी ।
संकिलेस स्वंगूयात् परिशुद्ध याइया अर्थ ।

शील समाधि व प्रज्ञा मध्ये शीलं अधिशील
शिक्षायात् कनातल । समाधि अधिचित्त शिक्षायात
कनातल ॥ हानं प्रज्ञां अधिप्रज्ञा शिक्षायात
कनातल ॥ शील शासनया आदिकल्याण धयातल
व गथे धासा ॥

“भगवान् बुद्धं कोचादि कुसलानं धम्मानं
सीलच्च सुवि सुद्धन्ति” कुशल धर्मया आदि छु
धइगु प्रश्ने सुविशुद्ध शील धकाः आज्ञा जुया
विज्यात ॥ हानं ‘सब्ब पापस्स अकरण’ सकल
पापयात मयाय्गु धकाः आज्ञा जुया विज्याःगु
कारणयात नं क्याः शील शासनया आदि धका
धाःगु जुया चोन । ★★★

आनन्दकुटीया जातः

- मेघदूत

आनन्दकुटी विहार थेरवाद बुद्धधर्मेया
मूलस्थान व स्वतन्त्रगु केन्द्रस्थान खः। अन श्रीलंकां
भगवान् बुद्धया अस्थि धातु स्थापना याना तःगु
चैत्य दु। बर्मा व याइल्याण्ड हैतःपि बुद्धमूर्ति
स्थापना याना तःगु दु। उकि व विहारया जातः
छकः नं छोसं सीकातय् वहजू।

विक्रम सम्बत् १६६६ श्रावण १३ गते
रोज ३ खुन्हु स्वयम्भू ध्याड़ गुठीया अमानतं
स्वयम्भूया उत्तरपाखे गःचाके कुटी (धर्मशाला)
दयकेत धर्मालोक महास्थविरयात बाहालिपूर्जि
बिसेंलि कुटी दयकेगु ज्या शुरु याना बिज्यात।

उगु कुटीचाय् सुैपौ तयाः हथासं सिध्यकाः
नेपाल सम्बत् १०६२ गुंलाथ्व १५ गुंपुन्ही खुन्हु-
निसें पूज्य धर्मालोक भन्ते द्वितीय वर्षावास
च्वना बिज्यात। वहे सालय् कार्तिक लच्छियंकं
भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरपाखे विश्वन्तर राज-
कुमार जातक्या वाखं स्वयम्भू पर्वस्थानस कना
बिज्यात।

नेपाल सम्बत् १०६३ सकिमिला पुन्हीखुन्हु
बाखं कनेगु कवचाःगु लसताय् नेपालय् गुबले
मजूगु व दकलय् न्हापां महापरित्राण पाठ यायत
मण्डप दयके वियाः फयांफछि छाय्पियाः भिक्षुपि
प्यम्ह श्रामणेरपि निम्ह जम्मा खुम्हेसिनं महा-
परित्राण याना बिज्यात। (अबलय् महापरि-

त्राणया जम्मा खर्च सच्छ जक जुलहैं। (अनागारिकापि च्याम्ह जक)।

कन्हयूखुन्हु पासु सुथसिया ५ बजय् महापरित्राण पाठ सिध्यकाः स्वयम्भूइ भारिनवसां बुद्धपूजा यानाः किण्डोल विहारय् (किन्हु बहालय्) धर्म देशना जुल। वर्षावास सिधःगु उपलक्षस दानकार्य जुल। अबलय् उपासक उपासिकापिनि साप एकता दु श्रद्धा यचुसेच्वं।

स्वयम्भूया गःचाकय् दय्कूगु सुैपौया
कुटिचा अतिकं चिकि चाः जूगुलि मनूत वैपि
फेत्वी मछिगुलि सदां वैच्वंपि च्याम्ह उपासक
उपासिकापि जानाः सुैपौया छोपडीचा तःद्याः
यानाः नापं मेगु ववथा छगू तनाः जःखः छचाःरुयरं
थाय् चःकंकाः सुचुकुचु यानाः बांलाका तःबलय्
सकस्यां आनन्द ताल। उकि आनन्दकुटी धकाः
नां तया मेर्पि भिक्षुपि नं च्वना बिज्यात। थातं
च्वनेथे भिक्षु अमृतानन्द नं च्वना बिज्यात।
च्वयां न्हापा भिक्षुपि सकले व अनगारिकापि नं
किण्डोल विहारय् च्वना बिज्यागु खः।

ने. सं. १०६३ चिल्लाथ्व ३ स कुशीनगरया
पूज्य चन्द्रमणि महास्थविर भन्ते नेपालय् बिज्या-
बलय् आनन्दकुटी हे च्वना बिज्यात। अबलय्
धर्मालोक भन्ते नं पूज्य चन्द्रमणि गुरुयात
घैबिज्यात—यत भगवान् बुद्धया मूर्ति स्थापना

यानाः विहार दय्केगु मती दु । अले गुरु
घैविज्यात छं विहार (देगः) दय्केगु पक्का खःसा
जि छन्त कुशोनगरय् दुर्पि दुरुलोहँयाम्ह मूर्ति
निम्ह मध्ये छम्ह बीगु पक्का जुल । छ वयाः
काःवा । नेपालय् दुर्पि भिक्षुपि अपोयानाः वस-
पोलया शिष्यपि खः । चन्द्रमणि गुरु बुद्धमूर्ति
बोगु वचन बिसेलि विहार दय्केगु आरभ जुल ।
सदां न आनन्दकुटी च्चर्पि उपासक उपासिकापि
मध्ये लोकरत्न तुलाधर, द्वारिका दास श्रेष्ठ,
पूर्णमान तुलाधर, भक्तिलाल श्रेष्ठ, अष्टरत्न,
पुनकाजी उपासक, गोविन्दलाल मानन्धर, (बाटुलि
नानि, विशाखापि) नाप खँल्हा बल्हा यानाः ज्या
भाला वियाः धम्मालोक भन्ते बुद्धमूर्ति कायत्
कुशीनगर बिज्यानाः मूर्ति क्याः भिक्षेदी थ्यकः
बिज्यात ।

अबलय् आकाकाकां घैत्येनेपालय् बिज्याना
च्चर्पि भिक्षु श्रामणेरपित नेपालं पितिना छोइगु
जुल घकाः हल्ला जुल । थुगु समाचार थ्यनाः
बुद्धमूर्ति अनसं तोताः धम्मालोक भन्ते किन्हु-
बहालय् थ्यकः बिज्यात । कन्हय्खुन्हु सिहदरवारय्
हाजिर जू बिज्याःपि च्याम्ह भिक्षुपित्त नेपालं
पितिना छोत । नेपाल सम्बत् १०६४ गुंलाधव
१० ।

न. सं. १०६५ कातिक मासय् सारनाथया
मेलायात लोकरत्न प्रमुख उपासक उपासिकापि

थःयः छेय् प्रस्थान जुल । भिक्षेदी थ्यकाः अनसं
तोता थकूम्ह बुद्धमूर्तियात अनसं च्वना दीम्ह
द्वारिका प्रसाद मानन्धरया गवाहालि क्याः
भरिया तय्त ज्याला कोछिनाः, बच्छिं ज्याला
अन हे बियाः बच्छिं ज्याला बुद्धमूर्ति आनन्दकुटी
थ्यनेवं बीगु जमान यानाः चिट्ठो छपौ बियाः मूर्ति
वब्बीकाः भिक्षेदी छोया हल । सकिमिला पुन्ही-
खुन्हु आनन्दकुटी थ्यन ।

नेपालं विज्याःपि भिक्षुपि व सारनाथय्
विज्याना च्चर्पि भिक्षु अमृतानन्द प्रमुख नेपाःया
भन्तेपि नापलानाः दुःख सुखया खँ ल्हानाः सकले
मिलय् जुयाः धर्मोदय सभा स्थापना जुल । थ्व
सन् १६४४ अक्टोबर ३१ तारीखया खँ खः ।
तदनुसार वि. सं. २००१ कातिक १५ गते नेपाल
संबत् १०६५ सकिमिला पुन्ही मंगलबार चान्ह-
सिया १२ वज्य् सारनाथय् च्वना बिज्याःम्ह
पूज्य कित्तिमा महास्यविरया कोथाय् । नेपालं
विज्याःपि श्रामणेरपित लंकाय् बुद्धधर्मं व पालि
माय् अध्ययन यायत छोयाविल । सारनाथया
मेलाय् च्चर्पि नेपाः लिहाँ वयाः विहारया ज्या
सिध्यकाः आनन्दकुटी बुद्धमूर्ति स्थापना जुल ।

(थ लेख लोकरत्न उपासक नाप खँल्हा
बला जूगु आधारे च्वयागु ।)

★★★

प्रवजित जुया थेरवाद बुद्धधर्म अध्ययन याय्गु सुवर्ण मौका !!

उपरोक्त सिद्धान्तय् च्वनाः त्रिपिटक बुद्धधर्मं अध्ययन याय्गु इच्छादुर्पि च्याम्ह शिम्ह
नेपालीतेत श्रीलंकाया परमधम्म बुद्धिष्ठ इन्डिन्यूट व परमधम्मचेतिय परिवेणयापाखें निःशुल्क
बोंका बीगु सुअवसर प्राप्त जुया च्वंगु दु । केवल थःगु खर्चं श्रीलंकाय् थ्यक्वनेमाः । अन चोंजोछि
शिक्षा, सफू, नये-त्वनेगु, च्वनेगु, चीवर-वस्त्र तथा वासः समेतया निःशुल्क प्रवन्ध ज्वीगु दु ।

प्रवजित जुया बुद्धधर्म अध्ययन याय् मन्दुपिसं अमृतानन्द महास्थविर, स्वयम्भू,
आनन्दकुटी विहार नापं सम्पर्कं तयादिसँ ।

सम्पादकयात् पौ

श्रीमान् सम्पादकजु,
आनन्दभूमि ।

कीथाय् आपालं नांजाःगु भद्रमति निर्मल-
तीर्थ समीपस चवंगु करवीर मसानस ने. सं. ६२२
स भाजु धन, धनमहन्त, भाकसि व ज्ञानसिद्धि
तुलाधरपिनिपाखे छिखुकु हाकःगु धर्मशाला
(सतः) दय्काः उकी करुणामय स्थापना याना:
दत्त तयाः कीर्ति स्वनादीगु दु ।

नेपाल सम्बत् १०६२ स असं किसि-
ध्वाखाया मोतिमान तुलाधर अखण्ड मत च्याकेया
लागी विजुलिमत छप्वा: ने. सं. १०६६ स बांलाक
सेल्लाक छिन्यात्वाथ्या लोहंयागु पाः दय्काः न
कीर्ति स्वनादीगु दु ।

नेपाल सम्बत् १०८७ स ऊवाःबाहाया
मयजु मय्जुलक्ष्मी तुलाधर जोगिं पाःक्वया लं
छपु व सीबाजं थाइपित च्वनेत बःचाधंगु सतः
छगु दय्का बीगुया नापं धर्मधातु चेत्य विद्याधरी
माईया पाः क्वसं सेनाच्वंगु घाट व बिहारछे
छखा दय्काः करवीर मसानया द्यःने अपांसिया:
छत थकाय्या लागी लट्टा प्यंगः नापं थनाः कीर्ति
स्वनाथकादीगु दु ।

वि. सं. २००० स हर्षबहादुर मालिजु
मसानया क्वय् पूर्वपाखे घाटय् मोल्हीपिनि लागी
वसः तय्छिक पःखाः दय्का कीर्ति स्वना क्षाःगु
थौया अद्यापि दनि ।

भगवान् बुद्धं वैविज्याःगु दु नामरूप दक्व
हे नाशवान् खः । उकि इलय् दान यानाः थः
उद्धार ज्वोगु दानया महत्व छीगु धर्मशास्त्रय्
बांलाक उल्लेख जुया चवंगु दु । पेचाःम्हसित लः;

पित्याःम्हसित अन्न, ल्वगियात वासः, लं मदुम्हसित
लं, मूर्खयात उपदेश, विद्या मदुम्हसित विद्या,
लजगाः मदुम्हसित लजगाः बीगुया नापं देवालय,
चेत्य, विहार व मसान आदि की धर्मया कथं
मानव मात्रयात आवश्यकगु याय् अले स्यनाच्वंगु
जीर्णोद्धार याय्गु न छगु तःघंगु सम्यक् दान खः ।
थजःगुया लागी हे धनसम्पत्ति कमाय् याय्गु खः ।
गनं न छु स्यकेत जक की ग्याय्माः तश दय्केत
ग्याय्माःगु मखुयें ताया । सम्पादकजु । करवीर
मसान दय्केत दान बीपिं न यक्व दु तश मसान
दय्के मज्यू धैगु रूढीवादी परम्परां हा क्याच्वंगुलि
थुखेपाखे न्ह्यचिलेत सकलें ग्याना च्वन । की बुद्ध-
धर्मया कथं अथे मसान जीर्णोद्धार व सुरक्षा याय्
मज्यू धैगु खें गनं दुलाकी ? अथवा दय्के ज्यू,
ग्याय्म्वाः धैगु खें दु । छलपोलपिसं छकः
ध्वाध्वीका विज्याइ धैगु भलसां श्व पौ च्वैच्वना
अवश्यनं कृपापूर्ण लिसः है ।

जोगरत्न सिंदूराकार
यटखाबाहा, ये ।

[न्यनाख्यं ब्रांयं ज्वीगु व रूढीवादी
विचारय् लगय् ज्वीगु ख्यं बुद्धं न्ह्याबले असह-
मति प्वंका विज्याःगु दु । दानमहिमायात बुद्धं
च्वछाया विज्याःगु ख्यं अवश्य न खः । उकि
निर्माणया ज्याय् नातिकुति विचाः यानाच्वने
माःगु मदु धैगु जिमिगु विचाः खः । धर्मय् ह्यःपि
सकसिनं फुफुथे दान विया: ग्वाहालि यानाः स्यंगु
भिकेगु व दुगु सुरक्षा याय्गुली न्ह्यचिलेत जिम्सं
नं इनाप याना । -सम्पादक]

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪੈ

(੧) ਟੋਕਿਯੋਧ ਕੁਕਾਪਿਆ ਮਨਿਦਰਯਾ ਸੁਖ ਪੁਰੋਹਿਤ
 ਆਦਰਣੀਧ ਨਿਊ ਜੋਂਗ ਮੋਕਧਾਤ ਜਾਪਾਨਧ
 ਵਿਦ੍ਯਮਾਨ ਕੋਰਿਯਾਲੀ ਵ ਜਾਪਾਨੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ
 ੭੦੦੦੦੦ ਮਹ ਮਨੂਜ਼ ਸੇਂ ਹਨਾ ਚਵਾਂਗੁ ਢੁ। ਉਤਕ
 ਪੁਰੋਹਿਤਧਾਤ ਨਿ਷ਕਲਕਮਹ ਦੇਸ਼ਭੰਤ ਪੁਰੋਹਿਤ
 ਵ ਜਾਪਾਨਧਾ ਭੂਮੀ ਕੋਰਿਯਾਲੀ ਬੁਦਧਮੰਧਾ
 ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾਧਾ ਸ਼ੋਤ ਖ: ਧਕਾ: ਨਾਂ ਛੂਗੁ
 ਢੁ।

(੨) ਨੇਪਾਲੀ ਭਿਖੁਤਧ ਵਿਚਧ ਧਿਮਹ ਥਾਕੁਲਿਪਿ—
 (ਕ) ਭਿਖੁ ਪ੍ਰਯਾਨਨਦ ਮਹਾਸਥਵਿਰ
 (ਖ) ਭਿਖੁ ਸ਼ਾਕਧਾਨਨਦ ਮਹਾਸਥਵਿਰ
 (ਗ) ਭਿਖੁ ਅਨੁਰੁਦਧ ਮਹਾਸਥਵਿਰ
 (ਘ) ਭਿਖੁ ਅਮ੃ਤਾਨਨਦ ਮਹਾਸਥਵਿਰ।

(੩) ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾਧਾ ਜੁਜੁ ਦੇਵਾਨਾਂ ਧਿ ਤਿਸਥਾ ਪਾਲੇ
 (੨੦੭-੨੬੭ B-C.) ਚਵਧਾਤਾਂਗੁ ਮਹਾਵੰਧ
 ਕਥਾਂ ਭਗਵਾਨ् ਬੁਦਧ ਸਵਕ: ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾਧ ਭ੍ਰਮਣ
 ਧਾਨਾ ਵਿਜਧਾਂਗੁ ਖ:।

(੪) ਧਿਤਾ ਪ੍ਰਕਾਰਧਾ ਕਰਮਵਲੇਸ਼—

- (੧) ਪ੍ਰਾਣੀ ਧਾਤ ਧਾਧਗੁ,
- (੨) ਪਰਵਸਤੁ ਖੁਧਾ ਕਾਧਗੁ,
- (੩) ਪਰਸਤੀ ਗਮਨ ਧਾਧਗੁ,
- (੪) ਮਲ੍ਹਗੁ ਖੱ ਲਹਾਧਗੁ।

(੫) ਨਮਸਕਾਰ ਧਾਧਮਾ:ਗੁ ਖੁਗੁ ਦਿਸਾ—

੧. ਪੂਰਬਦਿਸਾ (-ਸਾਂਬੀ)
੨. ਦਕਖਿਨਦਿਸਾ (ਆਚਾਰੰ-ਗੁਰੂਪਿ)
੩. ਪਥਿਮਦਿਸਾ (ਪਤਨੀ-ਪੁਤ੍ਰ-ਪੁਤ੍ਰੀਪਿ)
੪. ਉਤਰਦਿਸਾ (ਹਿਤਚਿਤ ਮਿਤ੍ਰਪਿ)
੫. ਬਧੀਦਿਸਾ (ਨੋਕਰ ਚਾਕਰਤ)
੬. ਊਢੀਦਿਸਾ (ਭਰਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣਪਿ)

(੬) ਗੁਹਾਸਥੀਧ ਧਨ ਚਿਰਸਥਾਧੀ ਮਜਵੀਗੁ ਧਿਂਗ
 ਕਾਰਣ—

੧. ਤਾਂਗੁ ਵਸਤੁ ਮਮਾਲੀਗੁ,
੨. ਸਥਨਾਚਵਾਂਗੁ ਵਸਤੁ ਮਦਧਕੈਗੁ,
੩. ਨਵਤਵਨੇਗੁਲੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਜਾਨ ਮਦੈਗੁ,
੪. ਦੁਲਖੀਲਮਹ ਮਿਸਾ ਵਾ ਮਿਜ਼ਧਾਤ ਭਣਡਾਰੀ
 ਧਾਇਗੁ।

A CONTROVERSY !

S. Tuladhar

Son : Daddy, Money Management, they say, is a Science, is it ?

Daddy : Yes, my son, verily Money Management is a science. In our culture, we call it ARTHASASTRA.

Son : How can then, daddy, a science in our culture be white as well as black ?

Daddy : Science per se, my son, is neither black nor white. In black magic, what is black is not magic, but the consequences. So is the case with the science of money.

Son : I don't quite understand, daddy ?

Daddy : Science is not concerned with rewards and punishment, my son because they are in the nature of effects (results). Science is not a cause, for even without science, one

may hit upon fortune. Science is only a means...

Son : Then, What is the earthly use of this science, daddy ?

Daddy : Its use is only on this Earth, my son. In our scriptures DHARMA (duty i. e. one's own KARMA) ARTHA (Acquisition of wealth in preparation). KARMA (Desire gratification) and MOKSHA (Liberation from desire gratification i. e. salvation) are clearly marked as the four inevitable evolutionary stages for JEEVAN YATRA on this earth, Mark how artha is sandwiched between Dharma and Karma. That means, within the framework of one's own Karma, one has to pursue acquisition of wealth so that his desires

सम्पादकीय

नयाँ बजेट

राष्ट्रिय पञ्चायतको ३३ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत भएको बजेट भाषणमा राष्ट्रका विविध पक्षको लागि आर्थिक रकम छुट्याइएको छ । यो छुट्याइएको शीर्षकमा धर्म शब्द कहीं पनि परेको देखिदैन । चिक्का संस्कृति एवं सामाजिक कल्याण सम्बन्धी शीर्षक अन्तर्गत सायद धर्मका लागि छुट्याइएको रकम उपशोर्षकमा आउँदो होला । जे भएपनि सम्पूर्ण कानूनको पनि पिता धार्मिक मर्यादा र धार्मिक नियम नै हुन् भन्ने कुरामा दुई मत हुने शंका नै आउँदैन । नैतिक अनुशासनको अगाडि कानूनी अनुशासन पनि फिका नै रहन्छ । यी नियम र अनुशासन जोगाउन स्वच्छ धार्मिक आधारलाई नै सर्वोपरि गरी सुरक्षित राख्नु आवश्यक छ ।

नेपाल हिन्दू र बौद्ध धर्मद्वारा आरक्षित

छ । यहाँ यी दुई धर्ममा भेदभाव गरिनु नेपालको इतिहासमा कलंक थप्नु सिवाय अरु केही हुनेछैन । श्री ५ को सरकारले यसतर्फ ध्यान दिएर आफ्ना धर्म सम्बन्धी गरिने परम्परा र सुधार कार्यलाई समानुपातिक रूपमा बजेट बाँडफाँट गरी दुवै धर्मको संरक्षण, सुधार एवं विकास गर्नेछ भन्ने हार्दिक विश्वासका साथै लुम्बिनी विकासको लागि हुने व्ययभार पनि थाहा पाउने आशा आनन्द-भूमिले लिएको छ ।

अतः यसतर्फ के कति रकम छुट्याइएको छ सो पनि पत्रपत्रिका मार्फत स्पष्ट जानकारी पाएमा दुवै धर्मका धर्मविलम्बी दाजुभाइहरूले एक अकामा काँध मिलाई धार्मिक सुधारतिर अग्रसर हुन पाउने सौभाग्य प्राप्त गर्नेछन् ।

श्रीराम गतिविधि

परमसुख

२२।३।२०३९ असार पूर्णिमाको दिन धर्मचक्र दिवसको उपलक्ष्यमा स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटीमा विशेष कार्यक्रम भएको थियो । स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनपछि भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरले बुद्धपूजाको अगाडी धर्मचक्र दिवसको महत्वबाटे प्रकाश पानु भयो ।

तत्पञ्चात् भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले उपेक्षा पारमिता र परम सुखको सम्बन्धमा व्याख्या गर्नु भयो ।

सुखेपत्ते न रज्जामि, दुखे होमि न दुम्मनो ।

सब्बत्य तुलितो होमि, एसा मे उपेक्खा पारमी ॥

अथात् सुख भयो भनी न हास्ने, दुःख भयो भनी न रुहने, सबै ठाउंमा तटस्थ हुन्छु यही नै मेरो उपेक्षा पारमी हो ।

उहाले भनुभयो—कथा सुनेर तथा भनेर मात्र पुर्देन । अध्ययन गरेर बुझ्नु र व्यवहारमा प्रयोग गर्नु समय आएको छ । उपदेश ढिनु र कथा सुन्नु सजिलो छ, तर व्यवहारमा उतानु सजिलो छैन । तैपनि उपदेश दिने र सुन्नेहरूले व्यवहारमा प्रयोग गर्न उत्साह गर्न पछि ।

सुखको बारेमा वहाँले भनुभयो मिठो मिठो खानु, सफा लुगा लाउनु, धन द्रव्य हुनु भौतिक सुख हो ।

यसलाई काम सुख पनि भन्द्धन् । काम सुख भनेको मैथून सुख होइन । मनले कामना गरेर पाउने सुखलाई काम सुख भन्द्धन् । लाभ हुनु र बनाउनुभन्दा त्याग गर्न सक्नु ठूलो सुख हो । किनभने त्याग भनेको स्थायी हो, नाशवान होइन । वेराग्य सुख पवित्र र ठूलो छ । यो मानसिक सुख हो । समाधि सुखभन्दा विमुक्ति सुख महान र ठूलो छ । यसमा दुःख पनि छैन, सुख पनि छैन । अपरिवर्तनीय छ । उपेक्षा मात्र छ । त्यसैलाई परम सुख भन्द्धन् ।

भोजनपछि थाइ श्रामणेर सोम साय र श्रामणर सोमित्रहरूले धर्मदेशना गरी श्रोतागणलाई प्रभावित पारेको चर्चा छ ।

चितौनमा बुद्धजयन्ती

बवेरगरी प्राप्त भएको समाचार अनुसार नारायणगढ स्थित चित्रवन विहारवाट आयोजित २५२६ ओं बुद्धजयन्ती, धर्म उपदेश, बुद्ध भजन आदि कार्यक्रम सहित व्याज वितरण गरी बुद्धको प्रतिमालाई खटमा राखी लामा बाजा लगायत अन्य बाजागाजा सहित जात्रा गरी भव्य जुलुसले नगर परिक्रमा गरी भव्यता साथ मनाइयो । उत्त अवसरमा भिक्षु आदित्यपाल, बज्रराज बज्राचार्य र लीलाराज शाक्यले बुद्धको अनुकरणीय चरित्र सम्बन्धमा प्रकाश पानु भएको थियो ।

आनन्दभूमि

बलम्बूमा बुद्धजयन्ती

दीला गरी प्राप्त भएको समाचार अनुसार काठमाडौं जिल्लाको बलम्बूमा २५२६ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा प्रणिधिपूर्ण विहारमा आयोजित समारोहमा बुद्धपूजा, धर्मदेशना, हाजिर जवाफ प्रतियोगिता र सफाइ आद्दोलन गरी भव्यता साथ मनाइयो । त्यस अवसरमा धर्मदेशना गर्नेमा भिक्षु सुमंगल, अन्वारिका धर्मवती एवं सधाराम भिक्षु तालीम केन्द्रमा ताजिम लिइरहेका नव श्रामणेरहरू हुनुहुन्थ्यो । २, ‘युवक अध्ययन बौद्ध पुचः’ द्वारा ‘मधमानवक’ नामक एकाङ्की नाटक पनि प्रस्तुत गरिएको थियो ।

बौद्ध उपासिका संघ

पाल्पातान्सेनमा स्थानीय होलन्दी विहारको अभिवृद्धि तथा संरक्षणका लागि २०३८ कार्तिक २९ गते पाल्पातान्सेनमा “बौद्ध महिला संघ” गठन भएको थियो । कार्यकारिणी सदस्यहरू :—

संरक्षक दशरथमुनि शाक्य । सभापति सुश्री सन्त लक्ष्मी शाक्य, लहरी पीयल । उपसभापति सुश्री चिनीदेवी बज्जाचार्य वैद्य । सचिव सुश्री केशमाया महर्जन श्रीखान टोल । कोषाध्यक्ष श्रीमती पूर्णलक्ष्मी महर्जन पाल्पाली ढाकाटोपी सदस्यहरू :—श्रीमती कृष्णकुमारी मखन टोल । श्रीमती बालकुमारी बज्जाचार्य मखन टोल । श्रीमती कृष्णकली बज्जाचार्य असन टोल । श्रीमती गणेशकुमारी शाक्य बसन्तपुर । सुश्री विद्यालक्ष्मी शाक्य भिसेन टोल ।

समवेदना

सन् १८८९ मा जन्मनु भएका खास्ती (बौद्ध) का प्रमुख श्री पुण्यबज्ज चिनियालामा जुलाई १८ तारिक तदनुसार बि० सं० २०३९ श्रावण ३ गते आइतबार राती ९३ वर्षको जायुमा आफ्ना दुइ छोरा श्री पुण्यज्वाला लामा र श्री गणेशबज्ज लामा सहित दुइवटी छोरीहरूलाई छाडी परलोक भएको दुःखद समाचार छ । मृत शरीरको अन्तिम दाहसंस्कार श्रावण ६ गते बिहान बौद्ध-परम्परानुसार खास्तीमै भएको समाचार छ । शोकसन्तप्त परिवार प्रति हाञ्चो हादिक समवेदना छ ।

वार्षिक उत्सव खबर

२६।३।०३९ खबर बौद्ध समकृत विहारमा वार्षिक उत्सव सम्पन्न जुल । भिक्षु गुणघोषं बुद्धपूजा याका बिज्यात । अनं लिपा भिक्षु बोधिसेनं धर्मदेशना याना बिज्यात । अन मुना च्चर्पि भिक्षु संघयापाखे स्थानीय विहारवासी भिक्षु विवेकानन्दया पूर्ण स्वास्थ्य लाभ जीमा धेगु कामना याना परित्राण पाठ जुल । अन्ते खबपया संघरत्न उपासकं थोया वार्षिक उत्सवे भागकार्पि भिक्षु संघ व अनगारिकार्पि तथा उपासक उपासिकापित्त जलपान भोजन संग्रह याना दीगुलि श्री हर्षरत्न व सानुरत्न स्थापित परिवारयात तथा बुद्ध शासन सेवा समिति काठमाडौंयात नं धन्यवाद बिया बिज्यात ।

वार्षिक उत्सव ये

सकसिगुं श्रद्धां व रवाहालि जीर्णोद्धार जूगु गणमहाविहारया किंगुगूगु वार्षिक उत्सव गुंला ध्व २, ११०३ (७ श्रावण २०३९) बिहोबार खुनु विभिन्न

कायकम दय्का धुमधाम सम्पन्न जूगु दु । पवित्र अस्थिघातु
प्रदर्शन, बुढ़पूजा, धर्मदेशना व दान प्रदान जुल । भिक्षु
संघ व अनगारिकापिन्त तथा उपासक उपासिकापिन्त
जलपान झोजन प्रदान याना दीपि श्री साहु हृषंरत्न व
सानुरत्न स्थापित परिवार खः ।

न्हने विहारया किंगुंगू वाषिक उत्सव सभा व
बौद्ध उपासिकापिनि स्तुति मुंज्या नं जृगु समाचार दु ।

सुधे संघनायक प्रज्ञानन्द महास्थविरं पञ्चशील
प्रदान तथा उपदेश याना विज्यात । भिक्षु सुबोधानन्द महा-
स्थविरं गणमहाविहारया जोर्णोद्धारया इतिहास खं कना
विज्यात । राजमान उपासकं धन्यवाद ज्ञापन यानादिल ।

संघारामयात चन्दा

धर्मकीर्ति विहारपाखे संघारामे बुढ़पूजा जूबले उठे	३८९५।-
जूगु चन्दा	१०००।-
भिक्षु अनिरुद्धपाखे	१०१०।-
अ० मागुणवती धर्मकीर्ति	१०१०।-
अ० धर्मवति धर्मकीर्ति	१०१०।-
सत्यनारायण मानन्धर वटु	३००।-
दा० त्रिरत्नमान तुलाधर	२००।-
वेदनाथ आचार्य	१००।-
हिरालाल नक्षि डिलिबजार	११०।-
साहु भाइ, ज्ञानि मानन्धर	१०५।-
सत्यनारायण चित्रकार	५०।-

नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा २५२५

परिक्षा प्रतिफल

यशोधरा बौद्ध विद्यालय केन्द्र, ल. पु.

कक्षा-१ रमिता शाक्य बोड प्रथम, रोशनी शाक्य
बोड द्वितीय, रत्नशोभा शाक्य बोड तृतीय ।

प्रथम श्रेणी- राजबहादुर महर्जन, अशोक शाक्य,
सुविन्द्र बज्राचार्य, संगीता बज्राचार्य ।

द्वितीय श्रेणी- रत्नकुमारी बज्राचार्य, विना
शाक्य, विवेक बज्राचार्य, नवीन बज्राचार्य ।

तृतीय श्रेणी- अमीर बज्राचार्य, लिलिबहादुर
बज्राचार्य, निरोज बज्राचार्य ।

कक्षा-२ सुरज बज्राचार्य बोड द्वितीय ।

प्रथम श्रेणी- शोभालक्ष्मी शाक्य, सिफाली शाक्य,
राजेन्द्र महर्जन, राजेण शाक्य ।

द्वितीय श्रेणी- रीता शाक्य, शान्ति शाक्य,
रत्नकाजी महर्जन, मीना शाक्य ।

तृतीय श्रेणी- शमिष्ठा शाक्य, नरेन्द्रराज शाक्य ।

कक्षा-३ प्रथम श्रेणी- शोभानानी शाक्य, पवित्रा शाक्य ।

तृतीय श्रेणी- सानुनानी शाक्य, मन्दिरा शाक्य,
विजय कुमार शाक्य ।

कक्षा-४ प्रथम श्रेणी- कनकरत्न शाक्य ।

द्वितीय श्रेणी- तुसिसदेवी शाक्य, अञ्जु शाक्य ।

तृतीय श्रेणी- राजेन्द्र शाक्य, सन शाक्य, शुकराज
शाक्य, सपना शाक्य, ईश्वरराज बज्राचार्य ।

कक्षा-५ बोड द्वितीय- चन्द्रशोभा शाक्य ।

बोड तृतीय- लक्ष्मीशोभा शाक्य ।

प्रथम श्रेणी- विजयलक्ष्मी, बुद्धलक्ष्मी महर्जन,
रत्नदेवी शाक्य, रेणुशोभा शाक्य ।

द्वितीय श्रेणी- सत्यशीला शाक्य, अनीता शाक्य ।

तृतीय श्रेणी- केशरी शाक्य, अष्टमाया शाक्य ।

कक्षा-६ बोड प्रथम- सुरेन्द्ररत्न शाक्य ।

प्रथम श्रेणी- पुनिता धाख्वा, श्रा० धर्मगृष्टा,
राधिका मानन्धर ।

कक्षा-७ प्रथम श्रेणी- शुक्राज शाक्य, इन्द्र-
कुमारी शाक्य ।

धर्मकीर्ति विहार केन्द्र, ये०

कक्षा-१ प्रथम श्रेणी- इन्द्रकुमारी नक्षमि, ईश्वर-
भक्त श्रेष्ठ, मायादेवी महजंन ।

कक्षा-२ बोर्ड प्रथम- यशवति अनगारिका,
जेविन्द ।

कक्षा-३ बोर्ड प्रथम- श्रामणेर आनन्द ।

बोर्ड तृतीय- श्रामणेर उपतिस्स ।

प्रथम श्रेणी- शोभित, अनगारिका जवनती,
धर्मरत्न महजंन, श्रामणेर विनीत, श्रामणेर सद्गातिस्स
श्रामणेर भद्रिय ।

द्वितीय श्रेणी- श्रामणेर कोलित, श्रामणेर मंगल,
अनगारिका पञ्चावति, श्रामणेर कोण्डङ्ग ।

तृतीय श्रेणी- श्रामणेर धर्मिक ।

गणमहाविहार केन्द्र, ये० ।

कक्षा-१ प्रथम श्रेणी- आशामाया श्रेष्ठ, धन-
बहादुर महजंन, हेराबहादुर महजंन ।

द्वितीय श्रेणी- ज्ञानचन्द्र, बुद्धिरत्न महजंन,
धनबहादुर महजंन ।

तृतीय श्रेणी- सुजितरत्न शाक्य, सुरेन्द्र मानन्धर,
पञ्चाकाजी श्रेष्ठ, बालुकाजी श्रेष्ठ, पूर्णरत्न श्रेष्ठ, रत्नकाजी
श्रेष्ठ, अनु शाक्य, शर्मिला मानन्धर ।

कक्षा-२ बोर्ड द्वितीय- राजु शाक्य ।

द्वितीय श्रेणी- सजन शाक्य ।

तृतीय श्रेणी- सुनन्द शाक्य ।

कक्षा-३ बोर्ड द्वितीय- सुलेखा ताम्राकार ।

प्रथम श्रेणी- नगमा मानन्धर ।

द्वितीय श्रेणी- जमुना ताम्राकार ।

तृतीय श्रेणी- विजेशील शाक्य ।

कक्षा-४ प्रथम श्रेणी- रूमस शाक्य ।

द्वितीय श्रेणी- सरोज मानन्धर, बीना तुलाधर ।

तृतीय श्रेणी- सानुराजा तुलाधर ।

नव बुद्धविहार केन्द्र, ये०

कक्षा-२ तृतीय श्रेणी- नीता मानन्धर, सुबराम
मानन्धर ।

कक्षा-३ द्वितीय श्रेणी- कमला मानन्धर ।

कक्षा-४ द्वितीय श्रेणी- निमला मानन्धर,
दिनेश नक्षमि, कमला नक्षमि ।

तृतीय श्रेणी- सुनिलरत्न तुलाधर, a सुनिलरत्न
तुलाधरb ।

बौद्ध समकृत विहार केन्द्र, रुचप

कक्षा-३ प्रथम श्रेणी- लक्ष्मीश्वरी बाटी,
शाक्यात शाक्य, सुमनादेवी शाक्य ।

कक्षा-५ द्वितीय श्रेणी- देवचन्द्र बज्राचार्य ।

आनन्दकुटी विद्यापीठपाखे रजत जयन्ती

ने. सं. ११०२ दिल्ला छ १३ (२०-१-०३१)

खुन्हु अन्तर माध्यमिक विद्यालय नेपाल भाषा साहित्य
सम्मेलन नीखूगुण कःङः धायक हनेत प्रधानाध्यापक
हनेबहःम्ह रत्नबहादुर बज्राचार्यज्यूया सभापतित्वय् जूगु
खल्हा बल्हाय् विद्यार्थी पुचःपाखे छ्यू रवसाः खलः स्वन
उगु रवसाः खलके पदाधिकारी व सदस्य थुकथं खः ।

- (१) नायोः भाजु रविमुनि बज्राचायं
- (२) नोक् भाजु पवित्र विरसि कंसाकार
- (३) छ्यान्जे भाजु अनिलरत्न तुलाधर
- (४) ल्यूछ्यान्जे मयजु सरला प्रधान
- (५) दां भरि भाजु राजेश प्रसाद मानन्धर
- (६) ल्यू दां भरि मयजु संगीता तण्डुकार
- (७) सदस्य भाजु विनोद प्रसाद श्रेष्ठ
- (८) सदस्य भाजु अम्बर स्थापित
- (९) सदस्य भाजु मनोहर तण्डुकार
- (१०) सदस्य भाजु युगेशलाल विजुक्ते
- (११) सदस्य भाजु रविन्द्र शाक्ष
- (१२) सदस्य भाजु प्रबोध विरसि कंसाकार
- (१३) सदस्य भाजु नोबुं बज्राचायं
- (१४) सदस्य भाजु अरुण बज्राचायं
- (१५) सदस्य भाजु रज्जु श्रेष्ठ
- (१६) सदस्य भाजु सोहित विरसि कंसाकार
- (१७) सदस्य भाजु अनिल इंगोल
- (१८) सदस्य भाजु सानुराजा मानन्धर
- (१९) सदस्य भाजु भुषणलाल छंजु
- (२०) सदस्य मयजु समिना बज्राचायं
- (२१) सदस्य मयजु रूपा शाही

उगु रवसाः खनःया नापं प्रधानाह्यापक सहितयागु
छगु सल्लाहकार समिति नं स्वन ।

नोखुकःगु अ. मा. नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलन
एजत जयन्तीया रूपय् हनेत नेपाल भाषा सघ सम्पाद्या
हने वहःपि व विमिन्न स्कूलया प्र. अ. व शिक्षक तयगु
छगु समां रजत जयन्ती तताः जिगु ज्या ल्वः प्रस्तुत
भृथ वव्य चव्याकर्थंया ज्या ल्वः यायेगु कःजित ।

- (१) निर्भु यंकं साहित्य सम्मेलन
- (२) ख्यालःकासा घे घे बल्ला नापं विविध
सांस्कृतिक कार्यक्रम घे घे बल्ला कासा
- (३) खाप्य् जूगु सफु ब्बज्या
- (४) सम्मेलनया इतिहास पिण्डेनेगु
युगु थी थी ज्याल्वः ताःसाकेत फुकुरिसं छि छिये
आहाली याना दीत नं आनन्दकुटी विद्यापीठ रवसाः खलकं
दुनुगलनिसे इनाप याना च्वंगु दु ।

आनन्दकुटी गुला लच्छिया कार्यक्रम

आनन्दकुटी विहारे सुधे ६.३० बजेनिसे ७.३०
तक ध्यान । अनं लिपा धमंदेशना नं दु ।

मणिमण्डप विहारे धर्मदेशना

सकल चिक्षुणविनिपाखे यल मणिमण्डप विहारे
गुला लच्छिया न्हने ५ बजेनिसे धमंदेशना जुया च्वंगु दु ।

श्रीघः विहारे धमंदेशना

सकल चिक्षुविनिपाखे न्हने ४ बजे धमंदेशना जुया
च्वंगु दु ।

बनेपाय् धमंदेशना

बनेपा युवा बोढ संघया आयोजनाय् बनेपाया
त्वाःत्वासे चिक्षुपिति व अनगारिकाविनिपाखे न्यान्दुयकं
धमंदेशना जूगु दु ।

धर्मचक्र दिवस व धर्मदेशना

असार पुङ्ही खुङ्हु गण महाविहारे धर्मचक्र दिवस
मानेयागु समाचार दु ।

गुला लच्छियंकं न्हने ५ बजे धमंदेशना दु ।